

Ἡ αὐτὴ ἡδονὴ ἐπιφέρει: προσέτι ἀποτέλεσμά τι ἐλεῖται, ὅτι δηλ. οἱ παῖδες νομίζουσιν ὅτι πάντες βλέπουσιν αὐτοὺς μετ' εὐνοίας, ὅτι παρατηροῦσι πᾶν ὅ,τι πράττουσι, καὶ ὅτι ἀκροάζονται αὐτοὺς μετ' εὐχαριστήσεως· ἐκ τούτου ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ὁ κόσμος ἐνασχολεῖται πάντοτε περὶ αὐτῶν.

Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ καθ' ἣν οἱ παῖδες ἀπολαμβάνουσι πάντοτε ἀνευφημίας, χωρὶς ν' ἀπαντῶσιν οὐδέποτε ἀντιλογίαν, συλλαμβάνουσιν ἐλπίδας χιμαιρικές, προετοιμαζούσας ἀτελευτήτους ἀπάτας ἐφ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον. Εἶδον παῖδας, νομίζοντας ὅτι προσέκειτο λόγος περὶ αὐτῶν ὁσάκις ὠμίλουν τινὲς μυστικά· διότι παρατήρησαν ὅτι τοῦτο ἔγεινε πολλὰς φανταζόμενοι οὕτως ὅτι ἐν αὐτοῖς τὰ πάντα εἰσὶν ἐκτακτά καὶ ἀξιοθαύμαστα· ἡμεῖς ὁμῶς πρέπει νὰ φροντίζωμεν περὶ τῶν παίδων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν. Δεικνύετε αὐτοῖς μάλιστα ὅτι ἐξ ἀγάπης καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐπιβλέπετε τὴν διαγωγὴν αὐτῶν καὶ οὐχὶ ἐκ θαυμασμοῦ διὰ τὸ πνευμά των. Εὐχαριστήθητε νὰ μορφώνητε αὐτοὺς βαθμηδὸν κατὰ τὰς παρουσιαζόμενας φυσικὰς περιστάσεις· καὶ ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν τὸ πνεῦμα αὐτῶν εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ προοδευτικόν, πρέπει νὰ φοβῆσθε, διότι ὁ κίνδυνος τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς οἰήσεως εἶναι πάντοτε μείζων τοῦ καρποῦ τῆς προώρου ταύτης ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως, ὅστις ἀποτελεῖ τόσον κρότον.

ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΣ ΚΑΙ ΛΟΡΔΟΣ

ΓΥΛΦΟΡΔΟΣ.

Ἐιχάτως ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις ἡ ἐν ἑτέσιν 1822 καὶ 1823 ἡμισπίσημος ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ ὑποκόμητος Μικρέλλου, τότε χρηματίσαντος ἐπιτετραμμένου τῆς Γαλλίας ἐν Λονδίνῳ, καὶ τοῦ Σατωβριάνδου, ὄντος ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ τοῦ Λουδοβίκου III'. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπιστολῶν τούτων εὑρομεν δύο περὶ τοῦ Λόρδου Γυλφόρδου πραγματευομένας, τὰς ὁποίας εὐχαρίστως μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας τῆς Πανδώρας, πεπεισμένοι, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν Λόρδον Γυλφόρδον εἶναι ἄξιον νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ τῆς Ἑλλάδος, διότι ὅλοι βεβαίως εἶναι οἱ ἄνθρωποι εἰς οὓς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὀφείλει τοσοῦτον γενναίας, ἀφιλοκερδεῖς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας.

Μάρκελλος πρὸς Σατωβριάνδον.

Λονδίνον 21 Ἰουνίου 1823.

Κατ' αὐτὰς προσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν μου γερού-

στῆς Ἀγγλός, μ' ἐχαιρέτισεν εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἀφοῦ ὠμιλήσαμεν ἱκανὴν ὥραν εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην, ὁ σοφὸς ἀνὴρ ἀνέμιξεν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν· καὶ ἐπειδὴ, ὡς φιλολογικὴ καὶ ἂν ᾔηται ἡ ὁμιλία, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ παρσισφρήσῃ εἰς αὐτὴν καὶ ὀλίγη τις πολιτικὴ, « Γνωρίζετε, μὲ εἶπε, τὴν ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ζωγραφηθεῖσαν εἰκόνα τοῦ Κάννιγγος; (ὁ μέγας Κάννιγγ ἦτο τότε πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας καὶ δὲν εἶχε πολιτευθῇ πολλὰ ἐπιτηδεύσας εἰς τὰ Ἰσπανικὰ πράγματα). Ἰδοὺ αὐτὴ, ἂν καὶ ὁ ἡμέτερος Ὀδυσσεὺς ἐλησμόνησεν ἀπὸ τινος καιροῦ τὴν σύνεσίν του. » Καὶ ὁ Ἀγγλὸς γερούσιαστῆς, ὅστις γνωρίζει τὴν Ἑλληνικὴν ὡς ὁ Δημοσθένης, ἀλλὰ τὴν προφέρει μὲ τὸν ἀκατάληπτον ἐκείνον τρόπον ὃν ἀκολουθοῦσιν οἱ τῆς Ὀξωνίας μαθηταί, ἤρχισε νὰ μ' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῆς Ἰλιάδος στίχους.

Ἄλλ' ὅτε δὴ παλόμετις ἀναΐξειεν Ὀδυσσεὺς,
στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκε κατὰ χθονὸς ὄμματα πύξας,
σκηπτρον δ' οὐτ' ὀπίσω οὔτε προπρηγὲς ἐνώμα,
ἀλλ' ἀστεμρὲς ἔχεσκεν αἰδορᾷ φωτὶ τοικῶς·
φαίης κε ζάκοτόν τέ τιν' ἔμμεναι ἄφρονά τ' αὐτως.
Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ὅπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος ἔει
καὶ ἔπεα νηφάδεσσιν ἐικότα χαιμερίησιν,
οὐκ' ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆϊ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος·
οὐ τότε γ' ὦδ' Ὀδυσῆος ἀγασσάμεθ' εἶδος ἰδόντες.

Ἐγὼ δ' ἔγραψα πᾶσαν τὴν εἰσαγωγὴν ταύτην, ἵνα εἰσαγάγω παρ' ὑμῖν τὸν Λόρδον Γυλφόρδον, εἰς ὃν ἔδωκα ἐπὶ τούτῳ συστατικὴν ἐπιστολήν. Εἶναι δὲ ὁ ἀνὴρ πεφωτισμένος, ἐλεήμων εἰς ἄκρον, καλὸς καὶ γαθός (αἱ λέξεις αὗται εἶναι ἑλληνιστὶ γεγραμμέναι ἐν τῇ ἐπιστολῇ). Καὶ προστάτης μὲν ὢν τῶν Ἑλλήνων, εὐεργέτης δὲ τῶν Ἰονίων νήσων, φέρει ἐν τε τοῖς παρασῆμοις καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὸ Γαλλικόν τοῦτο σύνθημα: *La vertue est la seule noblesse* (ὃ ἐστὶν ἀρετὴ ἡ μόνη εὐγένεια.) Ἀναχωρῶν μεθ' αὐτὸν εἰς Κερκύραν, διὰ Παρισίων, ἐπιθυμεῖ, μὲ εἶπε, νὰ ἴδῃ, αὐτοῖς ὁμιᾷ, πρὶν καταλείπειν τὸν κόσμον τοῦτον, τὸν συγγραφεὰ τῆς ἐν Ἀνατολῇ περιηγήσεως (τὸν Σατωβριάνδον), τὸν ὁποῖον οὐδ' ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὰ ποιήματα τοῦ Λόρδου Βύρωνος ἡδυνήθη νὰ λησμονήσῃ. Κατ' εὐτυχίαν τῶν Ἑλλήνων, ὁ εὐγενὴς λόρδος δὲν φαίνεται νὰ σπεύδῃ πολὺ πρὸς τὸν θάνατον· διότι, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀστείωτερον, μ' ἐπεμψε πρὸ μικροῦ πρόσκλησιν νὰ συγγευματίσω μετ' αὐτοῦ, ἐν τῇ κατὰ τὸ Λονδίνον οἰκίᾳ του, ἀφοῦ ἐπανέλθῃ ἐκ Κερκύρας, μετὰ μῆνας πέντε, τῇ 1η τοῦ προσεχοῦς Δεκεμβρίου, ἡμέρᾳ τρίτῃ, ὥρᾳ τρίτῃ μετὰ μεσημβριαν· προσθεὶς εἰς τὴν πρόσκλησίν του καὶ τὴν ἐξῆς σημείωσιν, ὅτι « οὐδένα τῶν κεκλημένων θέλει περιμείνειν πλέον τῆς τετάρτης παρὰ τέταρτον. » Τοιαύτην δὲ τινα σημείωσιν προσθέτουσιν ἤδη εἰς ὅλας τὰς προσκλήσεις, πρὸς χάριν τοῦ δουκὸς Οὐέλλινγκτῶνος, ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὴν περὶ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος ἀκρίβειαν.

ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ.

Σατωβριάνδος πρὸς Μάρκελλον.

Παρίσι, 24 Ἰουνίου 1823.

Καλῶς νὰ ὀρίσῃ ὁ Δόρδος Γυλφόρδος, μὲ ὅλα του τὰ Ἑλληνικά. Τὸ κατ' ἐμέ δὲν ἔχω ἤδη πολλά τοιαῦτα οὔτε ἐν τῷ νῷ, οὔτε ἐν τῇ ἀποσκευῇ μου. Μ' εὐρίσκεται κάπου εἰς Ὀμηροῦ καταμελανωμένος ἀπὸ σημειώσεις καὶ δοκίμια μεταφράσεων· ἀλλὰ δὲν τὴν ἀνοιξα ἄρ' ἢς ἐποχῆς (πρὸ 9 ἐτῶν) ἐξέδωκα τὸ περὶ τῆς κατὰ Σύνταγμα μοναρχίας συγγραμμάτιόν μου, ἐν ᾧ ἐπεχείρησα νὰ σχολιάσω κατ' ἐμὸν τινα τρόπον τὸ περίφημον ἄξιωμα· οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη. Τὸ ἐπιχείρημά μου τότε δὲν με ὠφέλησε πολὺ, διότι εἰς ἀπάντησιν μὲ ἐπυταν τῆς ὑπηρεσίας. Ἰδοὺ τί κέρδος μὲ ἔφερε τὸ *eis koiranos esto* (εἰς κοίρηνος ἔστω), τὸ ὁποῖον, καθὼς βλέπεις, οὔτε νὰ γράψω κἀν ἤξεύρω ἤδη Ἑλληνιστί.

ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΣ.

ΠΕΡΙ ΛΙΓΝΟΤΗΤΟΣ.

Ἀνδρέας ὁ Β'. βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας, ὑποχρεωθείς νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ τινα χρόνον τῆς ἐπικρατείας του, ἀρῆκε τὴν ἀντιβασιλείαν εἰς τὸν τοῦ βασιλείου πικατίνον, ὀνομαζόμενον Βανσεάνον, τοῦ ζήλου καὶ τῆς πίστεως τοῦ ὁποίου πρὸ πολλοῦ εἶχε λάβει δείγματα. Ἀνχωρῶν δὲ σκέπτεσθαι αὐτῷ νὰ διατελῇ ἐν εἰρήνῃ μετὰ τῶν ὁμοίων ἡγεμόνων, πρὸ πάντων δὲ νὰ κυδεύῃ πάντας τοὺς ὑπηκόους του δι' αὐστηρᾶς δικαιοσύνης, χωρὶς ν' ἀποβλέπῃ εἰς τὴν γέννησιν ἢ τὸ ἄξιωμα οὐδενός.

Ὁ ἀντιβασιλεὺς οὗτος, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ, οὐδὲν ἐλησμόνησε διὰ νὰ δικαιοῦσῃ ἐπαξίως τὴν ἐμπιστοσύνην, δι' ἣς ἐτιμήθη· ἐν ᾧ δὲ ἐησχολεῖτο ἐπιμελῶς εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἐπικρατείας, ἡ σύζυγός του, ἥτις ἦτο σπανίας ὡραιότητος, πρᾶσιπαι, φοιτῶσα παρὰ τῇ βασιλίᾳ, νὰ πρᾶνῃ τὴν λύπην, τὴν ὁποίαν τῇ ἐπροξένει ἡ τοῦ τοῦ βασιλέως καὶ συζύγου τῆς ἀπουσία. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ἐν τῇ αὐλῇ ταύτῃ, ὅτε ἐφθασεν ἐκεῖ ὁ κόμης Μοραβίας, ἀδελφὸς τῆς βασιλίσσης, ἥτις ἡγάπα αὐτὸν περιπαθῶς. Διὸ κατ' ἀρχὰς ἐγένοντο πάνηγυρις καὶ ἀσπιδάσεις, κατόπιν ὁμοῦ τὸ κινδυνώδες δηλητηρίον τοῦ ἔρωτος εἰσεχώρησεν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῆς τελευτᾷ. Ὁ κόμης Μοραβίας ἤρξατο κατ' ὑπερβολὴν τῆς συζύγου τοῦ ἀντιβασιλέως, τολμήτας καὶ νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ τὸ πάθος του. Ἡ κυρία ὁμοῦ αὐτῇ, ἐναρτεωτέρα ἢ ὡραία, ἀντὶ ἀποκρίσεως ἐσκυθώπασε καὶ ἐγένετο κατηφής. Ἡ ἀντίστασις αὐτῇ ἔφερε τὸ σύνθημα ἀποτέλεσμα, καταστήσασα

σφοδρότερας τὰς ἐγκληματικὰς ἐπιθυμίας τοῦ κόμητος. Τὸ πάθος αὐτοῦ, αὐξανόμενον καθ' ἐκάστην, ἔρριψεν αὐτὸν εἰς μεγίστην μελαγχολίαν· οὐδεὶς δὲ πλέον ἐγένετο λόγος περὶ παιγνιδίων, θεάτρων καὶ ὅλων τῶν τοιούτων ματαίων διασκεδάσεων, δι' ὧν οἱ μεγαστάνεις τέρπουσι τὴν ἀργίαν αὐτῶν. Ὁ κόμης ἐπιθυμῶν νὰ εἴναι μόνος. Ἡ βασιλίσσα ὁμοῦ, διὰ φιλαρετκεῖας φυσικωτάτης εἰς τὰς γυναῖκας, πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς δυστυχίας, διὰ νὰ ἐξάγῃ τὸν ἀδελφόν της ἀπὸ τῆς λυπηρᾶς καταστάσεώς του, ἐκράτει παρ' ἐαυτῇ ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι τὴν σύζυγον τοῦ ἀντιβασιλέως, ἡ προτιχάει αὐτὴν ἄμ' ἀπομακρυνομένη τῶν ἀνακτόρων. Ἡ κυρία αὕτη ἐνόησεν εὐκόλως τὰς ἀτίμους αἰτίας τῶν περιποιήσεων τούτων τῆς βασιλίσσης, καὶ διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν συνέντευξιν τοῦ κόμητος προσεποιήθη ἐπὶ τινα χρόνον ὅτι ἀσθενεῖ. Ἀλλ' ἡ γέννησις καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις τοῦ συζύγου τῆς δὲν τῇ ἐπέτρεπον νὰ παρατινῇ τὰς ἀπουσίας τῆς ὑπὸ τοιαύτας προφάσεις διὰ ἐπανῆλθιν εἰς τ' ἀνάκτορα. Ὁ κόμης, φοβούμενος μήπως σκληρύνῃ αὐτὴν, ὑπέκρυψε τὰ αἰτήματά του, καὶ τρόποι ἀξιοσέβαστοι διεδέχθησαν τὴν παραφορὰν τοῦ πάθους του.

Ἡ σύζυγος τοῦ ἀντιβασιλέως, ἐνθαρρυνθεῖσα ἀπὸ τὴν διαγωγὴν αὐτὴν, ἐξηκολούθει νὰ παρουσιάζεται εἰς τὴν αὐλὴν, ὅτε ἡ βασιλίσσα, ἐπὶ τῇ προφάσει ἰδιαιτέρας συνεντεύξεως, ὠδήγησεν αὐτὴν εἰς τι μεμονωμένον μέρος τῶν ἀνακτόρων, ἐν ᾧ τὴν ἐνέκλεισεν, ἐγκαταλείψασα αὐτὴν εἰς τὸς ἐγκληματικὰς ἐπιθυμίας τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, ὅστις, ἐκ συνεννοήσεως μετ' αὐτῆς, ἦτον ἐκεῖ κεκρυμμένος.

Ἡ σύζυγος τοῦ ἀντιβασιλέως ἐξῆλθε τῶν ἀνακτόρων φέρουσα βαθύ ἐρυθρὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ ἄλλος ἐν τῇ καρδίᾳ. Εὐρύθη ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς καὶ ἐκλαίει σιωπῶσα τὸ κακοῦργημα τοῦ κόμητος καὶ τὸ ἰδίον τῆς δυστύχημα.

« Μὴ μὲ πλησιάζῃς, εἶπε μίαν τῶν ἡμερῶν πρὸς τὸν ἀντιβασιλέα, γύνουσα κρουὸν δακρύων, ἀπομακρύνθητι ἀπὸ γυναικός, ἥτις εἶναι ἀναξία πίεον τῆς ἀγνῆς ἀγάπης τοῦ συζύγου αὐτῆς. Δυσθάδης τις ἐπεβουλεύθη τὴν τιμὴν σου, καὶ ἡ βασιλίσσα ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ δὲν ἡσχύνθη νὰ συτελέσῃ εἰς τὴν ἐπιβουλήν. Ἦθελον ἤδη τιμωρῆσαι αὐτὴν ἐαυτὴν, ἐὰν ἡ θεοσεβὴς δὲν μοι ἀπηγόρευε τὸ νὰ αὐτοχειρισθῶ· ἀλλ' αὐτὴ ἡ τοῦ νόμου ἀπαγόρευσις δὲν ἀφορᾷ σύζυγον ἀτιμασθέντα. Εἰμὶ ἐνοχος, ὡς ἀτιμασθείσα, καὶ ἐξαίτουμαι παρὰ σοῦ τὸν θάνατόν μου ὡς χάριν, διότι δὲν δύναμαι νὰ ζήσω κατησχυμένη. » Ὁ ἀντιβασιλεὺς, εἰ καὶ καθ' ὑπερβολὴν περίλυπος, λέγει εἰς αὐτὴν, ὅτι ἀκούσιον σφάλμα ἦτο μᾶλλον δυστύχημα ἢ ἐγκλημα, καὶ ὅτι ἡ βία βαθείας δὲν ἡλλοίωτε τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας τῆς· παρακάλει δ' αὐτὴν νὰ παρηγορηθῇ, ἡ τεύλαχιστον νὰ καλύψῃ ἐπιμελῶς τὴν αἰτίαν τῆς λύπης τῆς. « Κοινὸν συμφέρον, προσέθηκεν, ὑποχρεοῖ ἀμφοτέρους νὰ ὑποκρύψωμεν τοιοῦτην σκληρὰν ὕδριν, ἕως οὗ τύχωμεν εὐκαιρίας νὰ ἐκδικηθῶμεν ἀλλόθως πρὸς τὸ μέγεθος τῆς προσβολῆς. » Σκοπὸν δ' εἶχε κατὰ πρῶτον νὰ ἐκδικηθῇ τὸν κόμητα· ἀλλὰ μάλῶν ὅτι ἀνεχώρησε κρυφίως εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ,